

中华人民共和国国歌

聂耳曲
集体填词

进行曲速度

Notskrift med siffror – en genväg till musiken

Även om notskrift med siffror eller siffernotation (jianpu på kinesiska) är en västerländsk uppfinning så är den mycket mer vanligt förekommande i Kina än här i väst. Man ser den t.ex. ofta i de sånghäften som används av de musikaliska entusiaster som samlas för att sjunga och spela i de kinesiska parkerna.

TEXT: BERTIL LUNDAHL OCH BJÖRN ROSLUND

Redan på 1740-talet lanserade Jean-Jaques Rousseau en notskrift med siffror som var tänkt att förenkla inlärningen av vokalmusik. Denna nya idé förkastades emellertid när han vände sig till den franska vetenskapsakademien. Men via vissa modifieringar och förbättringar av Galin (1786–821, Paris (1798–1866) och Cheve (1804–1864) kom denna siffernotation trots detta med tiden att bli accepterad av det franska undervisningsväsendet. Idag är siffernotation inte särskilt vanlig i Europa, men förekommer i länder som Frankrike, Tyskland, Nederländerna och Ryssland.

När Japan påbörjade sin modernisering under 1800-talets senare del tog man till sig denna siffernotation och det var via Japan som den spreds till Kina i 1900-talets början. Idag används den främst i Japan, Folkrepubliken Kina och Taiwan. Ibland förekommer både siffernotation och vår traditionella notskrift, som i exemplet på motstående sida med den kinesiska nationalsången (från *Bildtidningen Kina* 1978, texten har ändrats sedan dess).

En introduktion till siffernotation (jianpu)

Ovanför eller vid notskriftens början står tonarten angiven. Tonarten eller grundtonen anges med 1 = X, där X står för en valfri ton. Om X står för tonen F så är 2 = G, 3 = A, 4 = B_b, 5 = C, 6 = D och 7 = E, d.v.s. tonerna i F-durs skala.

Efter tonarten står taktarten angiven t.ex. 4/4. Dessutom står ibland föreskrivet med kinesiska tecken hur stycket ska framföras.

För att skilja toner i olika oktaver åt använder man punkter ovanför eller under siffrorna. Om 1 motsvarar ettstrukna c så är $\dot{1}$ och $\underset{\cdot}{1}$ två- respektive trestrukna. C i lilla respektive stora oktaven skrivs $\overset{\cdot}{1}$ och $\underset{\cdot}{1}$.

Tonernas längd anges med streck med olika placering i förhållande till siffran: Helnot $\mathbf{1} - - -$ Halvnot $\mathbf{1} -$

Fjärdedelsnot 1 skrivs utan några streck medan de kortare notvärdena markeras med streck under, ju kortare notvärde ju fler streck:

Åttondelsnoter $\underline{\underline{1}}$ $\underline{\underline{2}}$ Sextondelsnoter $\underline{\underline{\underline{1}}}$ $\underline{\underline{\underline{231}}}$

Trettiofjåradelsnoter och sextiofjärdedelsnoter har alltså tre respektive fyra streck under siffrorna. Strecken under motsvarar alltså notvärdesbalkarna i vanlig västerländsk notskrift.

Även punkteringar anges på västerländskt sätt, i detta fall en punkterad fjärdedel med efterföljande åttandel:

$\mathbf{1} \cdot \underline{\underline{1}}$

Bågar ovanför siffrorna $\overset{\frown}{1} \overset{\frown}{2}$ kan ange att a) tonerna spelas legato, b) tonerna sjungs på samma stavelse, c) samma ton hålls ut över taktstrecket.

Paus anges med en nolla, och dess längd anges på samma sätt som notvärdenas, t.ex. $\underline{\underline{0}}$.

Även andra symboler överensstämmer i stora drag med vanlig notskrift. Kors- och be-förtecken liksom återställningstecken skrivs framför siffran: $\times 5$ $\bowtie 7$.

Sifferbetecknade grupper som trioler och kvintoler

$\overbrace{3}$ $\overbrace{5}$ betecknas t.ex.: $\overbrace{1\ 3\ 5}$.

Fermat, d v s vilopunkt, normal eller extra lång, anges:

\frown \smile

Fri paus: $\mathbf{)0(}$

f = forte (starkt), p = piano (svagt)

reprisecken: \parallel \parallel

Crescendo och diminuendo:

Uppreppning av föregående takt:

Bland ornament och övriga tecken kan nämnas:
Förslag och efterslag, uppåt eller nedåt skrivs:

$1 \overset{3}{\curvearrowright}$ eller $\overset{5}{\curvearrowleft} 2$

Glissando, uppåt eller nedåt:
Glissandon med slut på en bestämd ton kan också skrivas:

$\curvearrowright 5$ $\curvearrowleft 5$

Glissando från en ton till en annan: $4 \curvearrowright 3$

Accent, betonad ton: $\overset{\cdot}{1}$

Något förkortad ton: \blacktriangledown eller ∇ t.ex.: $\overset{\blacktriangledown}{3}$

Något förlängd ton
skrivs med streck ovan siffran, t.ex.: $\bar{3}$

Andningstecken \vee t.ex.: $4 \vee 3$

Plötsligt långsamt: 撤

Bertil Lundahl är fil.dr i sinologi och har varit lärare, forskare och kursledare vid Institutionen för östasiatiska språk i Lund 1972–98. Han har skrivit ett stort antal artiklar om Kina för *Nationalencyklopedin*, lett ett 90-tal resor till Kina och är sedan 2004 redaktör för *Kinarapport*. En presentation av *Björn Roslund* finns på s. 19.

Svenskt vemod på erhu

Den virtuosa erhumusikern Liang Lingling har på senare tid framträtt här i Sverige. Förutom den klassiska erhurepertoaren har hon också framfört några svenska folkvisor, som hon tycker passar bra för instrumentet.

TEXT OCH FOTO: BERTIL LUNDAHL

”När jag spelade en svensk folkvisa på min erhu vid en konsert här i Malmö blev en kvinna så rörd att hon grät”, berättar Liang Lingling 梁聆聆 när vi ses före en konsert vid Hyllie Parks folkhögskola.

Vid konserten ackompanjeras hon av Björn Roslund som hon samarbetat med både vid framträdanden här och i Kina.

”Vi har ett mycket fint samspel och jag tänker inte på att det inte är en kines jag spelar med,” säger hon.

Liang Lingling föddes 1974 i Xi’an. Som liten var hennes far, som spelade erhu och ett antal andra instrument, den tidigaste inspirationskällan och läraren. Vid sex års ålder började hon spela för honom. Han gav henne också namnet Lingling, som betyder att luta örat och lyssna uppmärksamt, på grund av hennes tidiga intresse för musik. Efter småskolan kom hon till en mellanskola med musikinriktning knuten till musikhögskolan i Xi’an.

Så småningom blev det dags att flytta till Peking där

hon antogs vid ”Kinas musikkonservatorium” (Zhongguo yinyue xueyuan) 1992. Denna högskola hade, på initiativ av Zhou Enlai, skapats 1964 med syfte att stärka den traditionella kinesiska musikens ställning. Att det blev denna skola hon valde och inte Centrala musikkonservatoriet (Zhongyang yinyue xueyuan), som grundats redan 1950, berodde främst på att läraren An Ruli fanns där.

Efter att ha genomfört fyra år på grundutbildningen antogs hon som forskarstudent och två år senare blev hon shuoshi (licenciat). Därigenom blev hon den första i Kina som tagit licenciatsexamen på instrumentet erhu.

Hon fick därefter anställning på denna högskola, en tjänst som innebär att hon undervisar, forskar och ibland också ger konserter. Hon har framträtt i ett antal länder runtom i världen i Europa, Afrika och Asien. Till Sverige kom hon första gången 2011 och gav då en konsert i Caroli kyrka i Malmö tillsammans med Björn Roslund (finns på Youtube*).